

Bortom mål- och intressekonflikter i energiomställningen

Johan Holmén, PhD

Fysisk Resursteori, Chalmers

Chalmers Initiativ för Innovation och Hållbarhetsomställningar

Frukostwebbinarie - Energiforsks Värmecluster
2023-03-16

Bortom mål- och intressekonflikten? energiomställningen?

Johan Holmén, PhD

Fysisk Resursteori, Chalmers

Chalmers Initiativ för Innovation och Hållbarhetsomställningar

Frukostwebbinarie - Energiforsks Värmecluster
2023-03-16

**Medskapande
omställningsarbete**

BACKCASTINGEXPEDITIONER FÖR AGENDA 2030

Sveriges
Kommuner
och Regioner

1 INGEN
FATTIGDOM

2 INGEN
HUNGER

3 GOD HÄLSA OCH
VÄLBEFINNANDE

4 GOD UTBILDNING
FÖR ALLA

5 JÄMSTÄLLDHET

6 RENT VATTEN OCH
SANITET FÖR ALLA

7 HÅLLBAR ENERGI
FÖR ALLA

8 ANSTÄNDIGA
ARBETSVILLKOR
OCH EKONOMISK
TILLVÄXT

9 HÅLLBAR INDUSTRI,
INNOVATIONER OCH
INFRASTRUKTUR

10 MINSKAD
OJÄMLIKHET

11 HÅLLBARA STÄDER
OCH SAMHÄLLEN

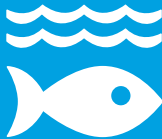
12 HÅLLBAR
KONSUMTION OCH
PRODUKTION

13 BEKÄMPA KLIMAT-
FÖRÄNDRINGARNA

14 HAV OCH MARINA
RESURSER

15 EKOSYSTEM OCH
BIOLOGISK
MÅNGFALD

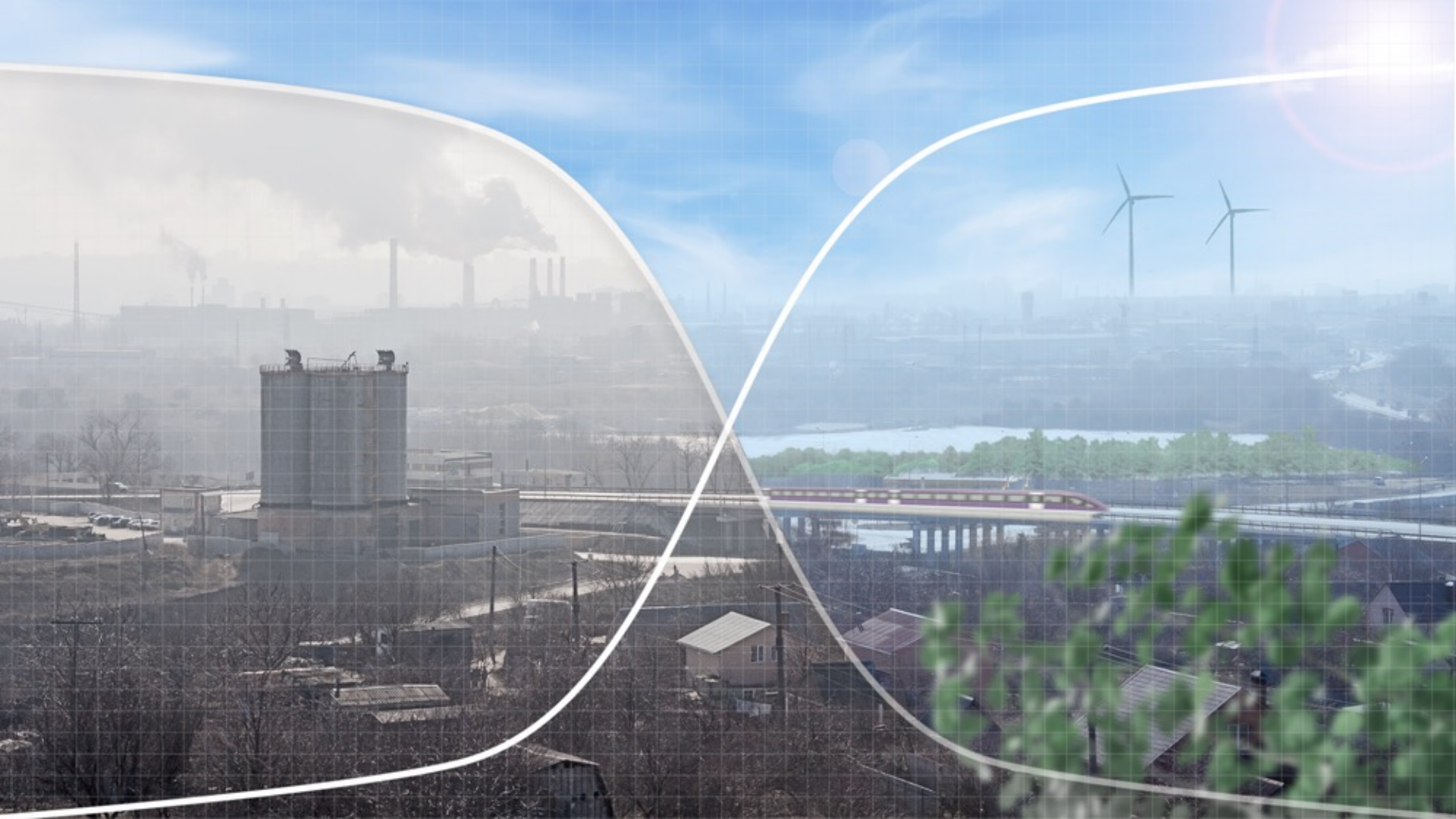
16 FREDLIGA OCH
INKLUDERANDE
SAMHÄLLEN

17 GENOMFÖRANDE
OCH GLOBALT
PARTNERSKAP

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

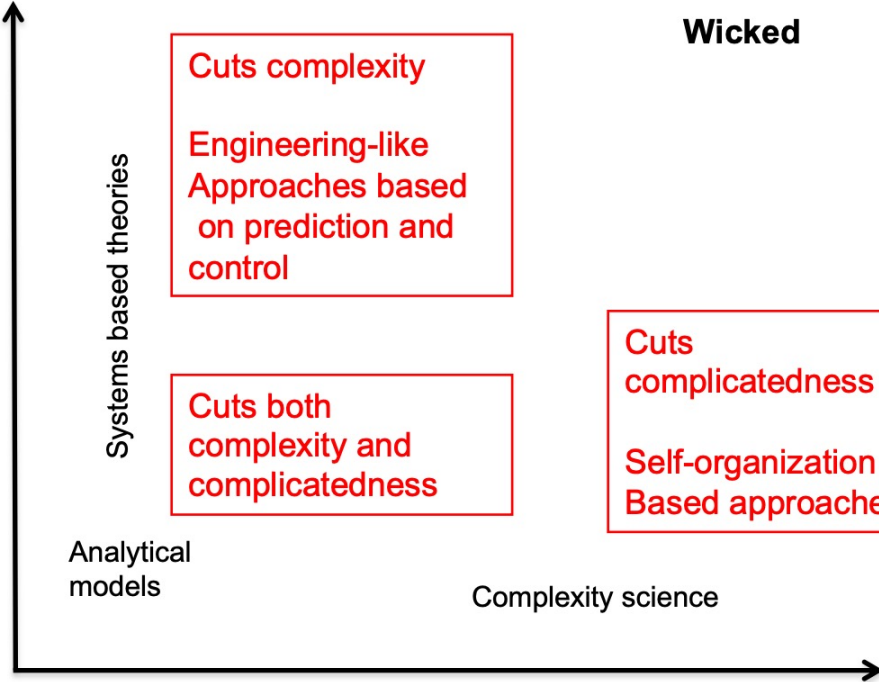
Komplicerade problem...

... och komplexa problemsituationer

Complicated

- Top-down
- Certain
- Hierarchies
- Structures -> relations

Wicked

Cuts complexity
Engineering-like
Approaches based
on prediction and
control

Cuts both
complexity and
complicatedness

Cuts
complicatedness
Self-organization
Based approaches

Analytical
models

Complexity science

Complex

- Bottom-up
- Uncertain
- From below
- relations -> structures

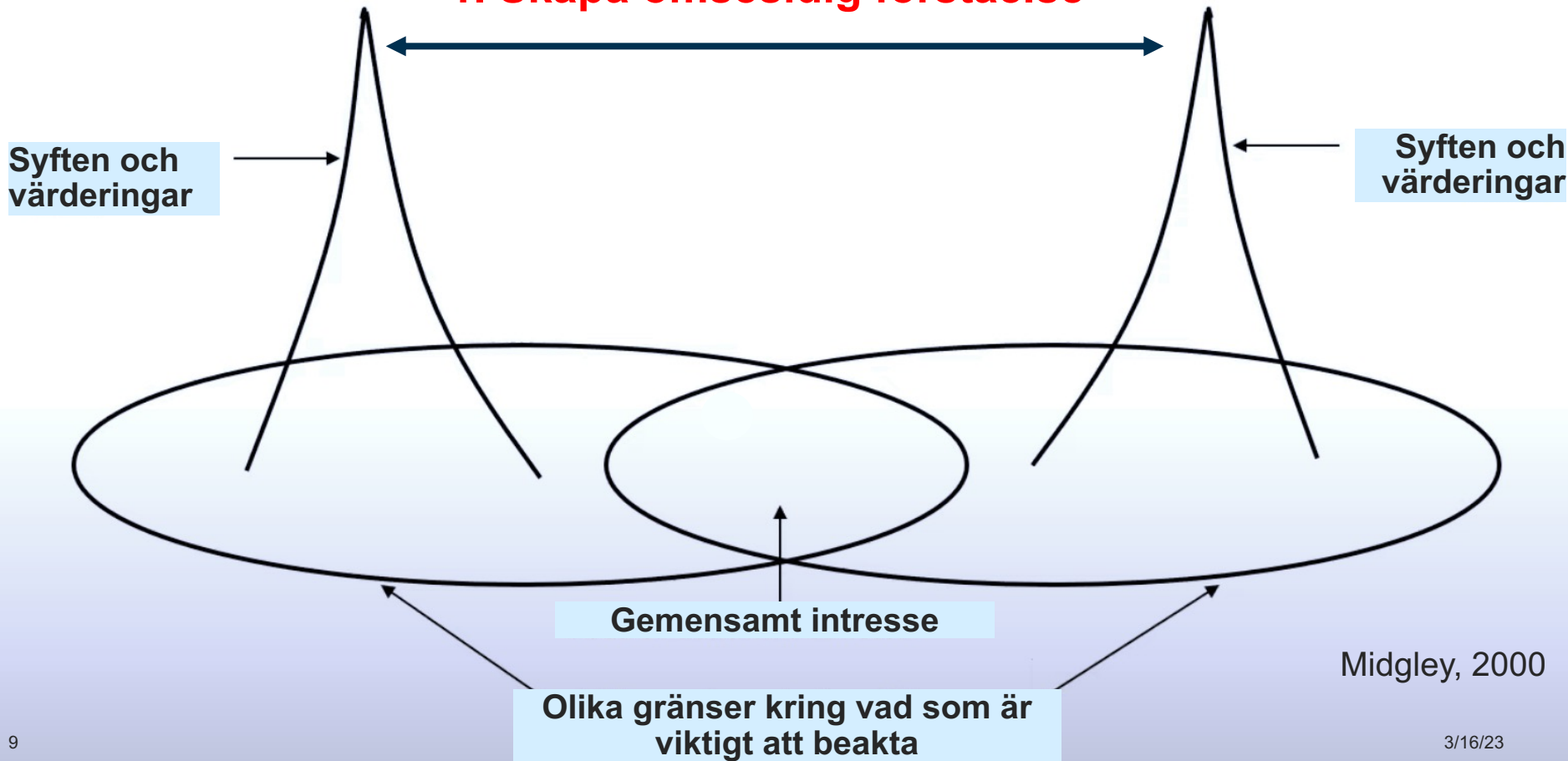
Verklig förändring börjar med insikten om att vi är del av
de system vi försöker förändra

Vi beskriver inte världen vi ser

Vi ser världen vi beskriver

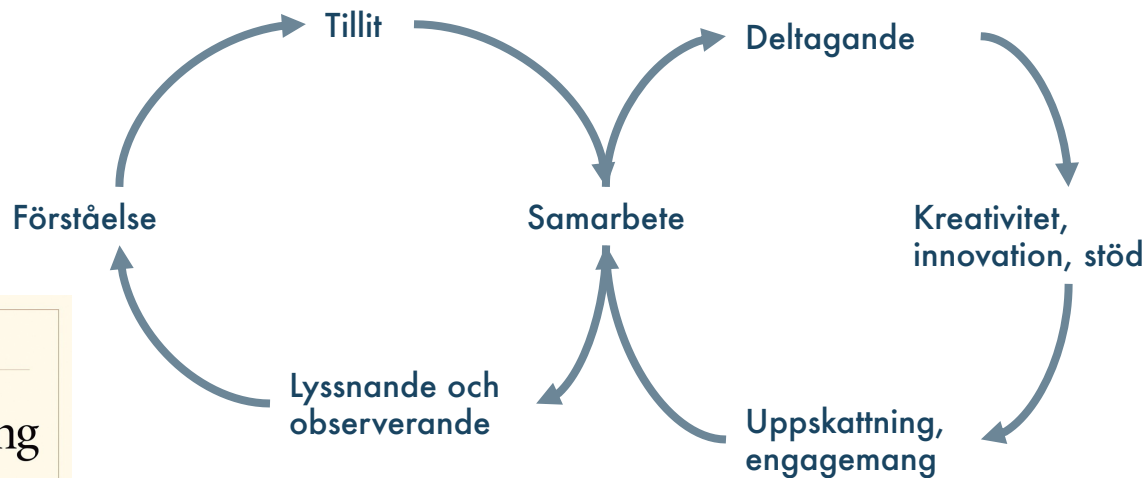
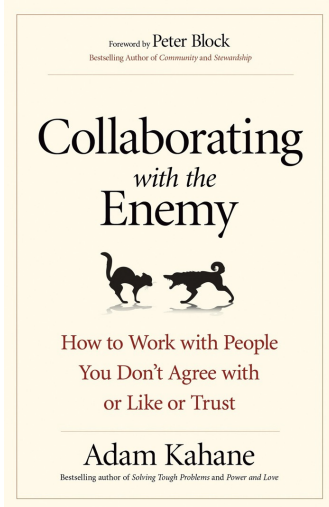
- David Bohm

1. Skapa ömsesidig förståelse

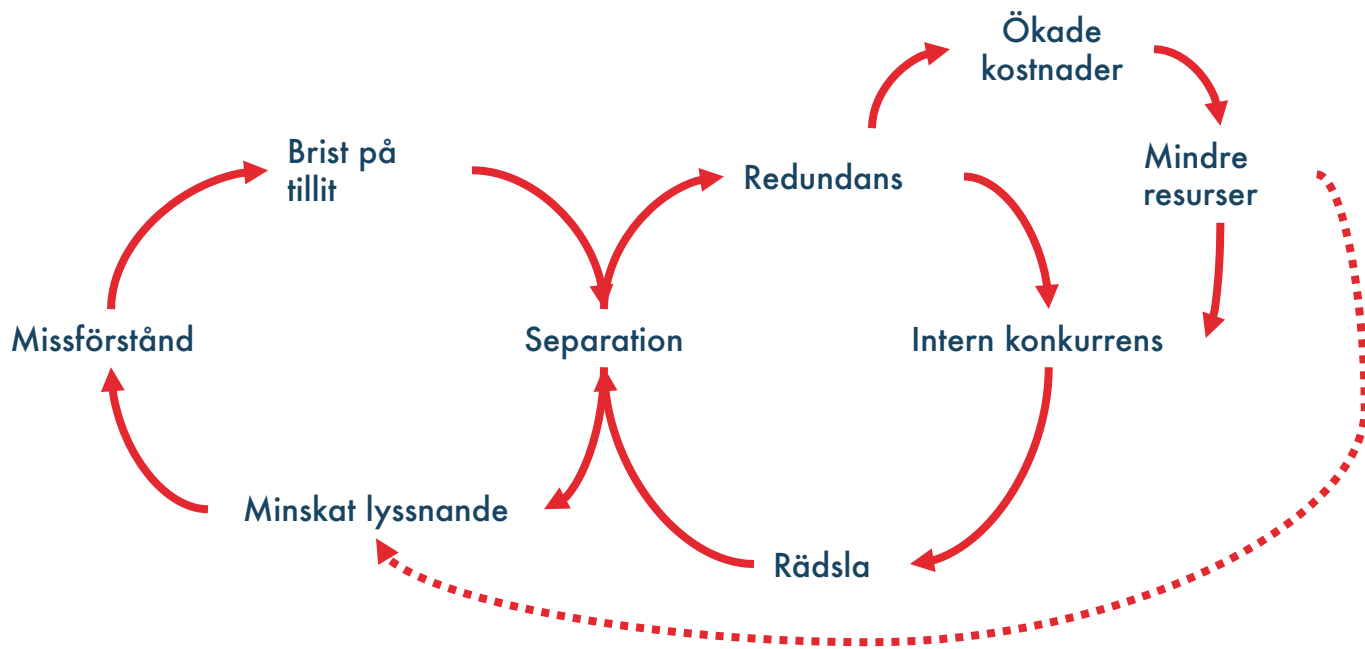
Midgley, 2000

Från Maturana & Varela (1978)

[ur Jewell-Larsen & Sandow, 1999]

Från Maturana & Varela (1978)

[ur Jewell-Larsen & Sandow, 1999]

Blå zon

Lila zon

Röd zon

Skämt

Skratt

Skvaller

Allianser

Lobbying

Kommunikation
blir mer formell

... indirekt

... laddad

Kommunikation
upphör

Protest

Sabotage

Krig

1. Skapa ömsesidig förståelse

Syften och värderingar

Syften och värderingar

2. Överbrygga 'snäva' värderingar och perspektiv

Gemensamt intresse

Olika gränser kring vad som är viktigt att beakta

Midgley, 2000

Mål – SMART. Antagande om kontroll

Bilder – Döljer underliggande etik och värderingar. Tenderar skapa debatt. Synliggör medel/lösningar

Principer – Ramar in olika hållbara/önskvärda framtider. Öppet.

Hållbarhetsfyren

Vad karaktäriserar ett gott liv?

Livsuppehälle	Förståelse	Skapande
Beskydd	Deltagande	Identitet
Tillhörighet	Fritid	Frihet

Mänskliga behov, välbefinnande

Social

Hur kan vi leva ihop?

Horisontella relationer
Vertikala relationer
Rättvisa

Ekonomisk

Hur kan vi hushålla med resurser?

Naturkapital
Tekniskt kapital
Humankapital
Finansiellt kapital

Ekologisk

Hur kan samhället inpassas i naturen?

Ämnen från
jordskorpan

Ämnen från samhällets
produktion

Fysiska
metoder

Holmberg & Larsson-
Holmén (2018)

2023-03-16

Våga stanna i frågan!

Hur löser man ett stort problem?

Man gör det **STÖRRE!**

Varför har vi problemet? Hur ser helheten ut?

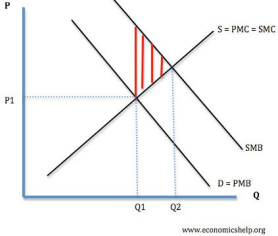
Hur kan vi lösa det?

Hur hantera?

Ny teknik

Ekonomiska incitament

Ohållbart system
(energi, transport, mat,
hälsa-välfärd..)

— — **Oönskade resultat**
(Klimatförändring,
Utarmning av resurser
Förlust av biodiversitet
Sociala orättvisor)

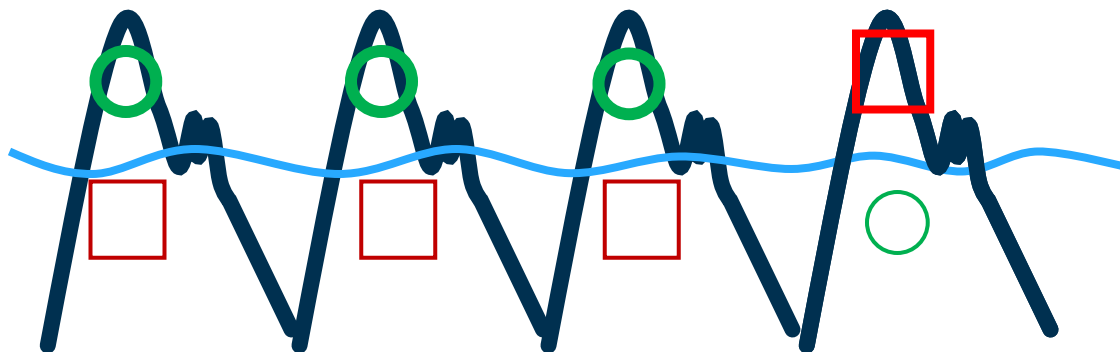
Livsstil

GO VEGAN

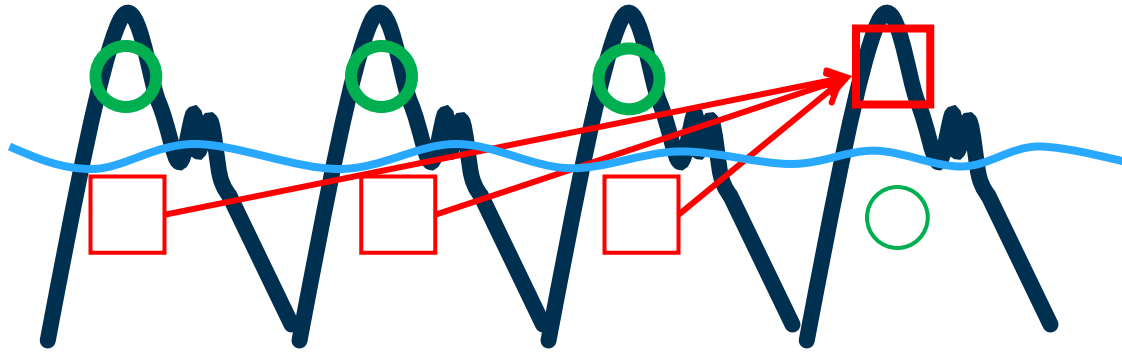
Geels, Hekkert &
Jakobsson (2008)

Bjuda in nej-rösten

Lewis, M. (2008). *Inside the no: Five Steps to Decisions that Last*. Pretoria: M. Lewis.

Bjuda in nej-rösten

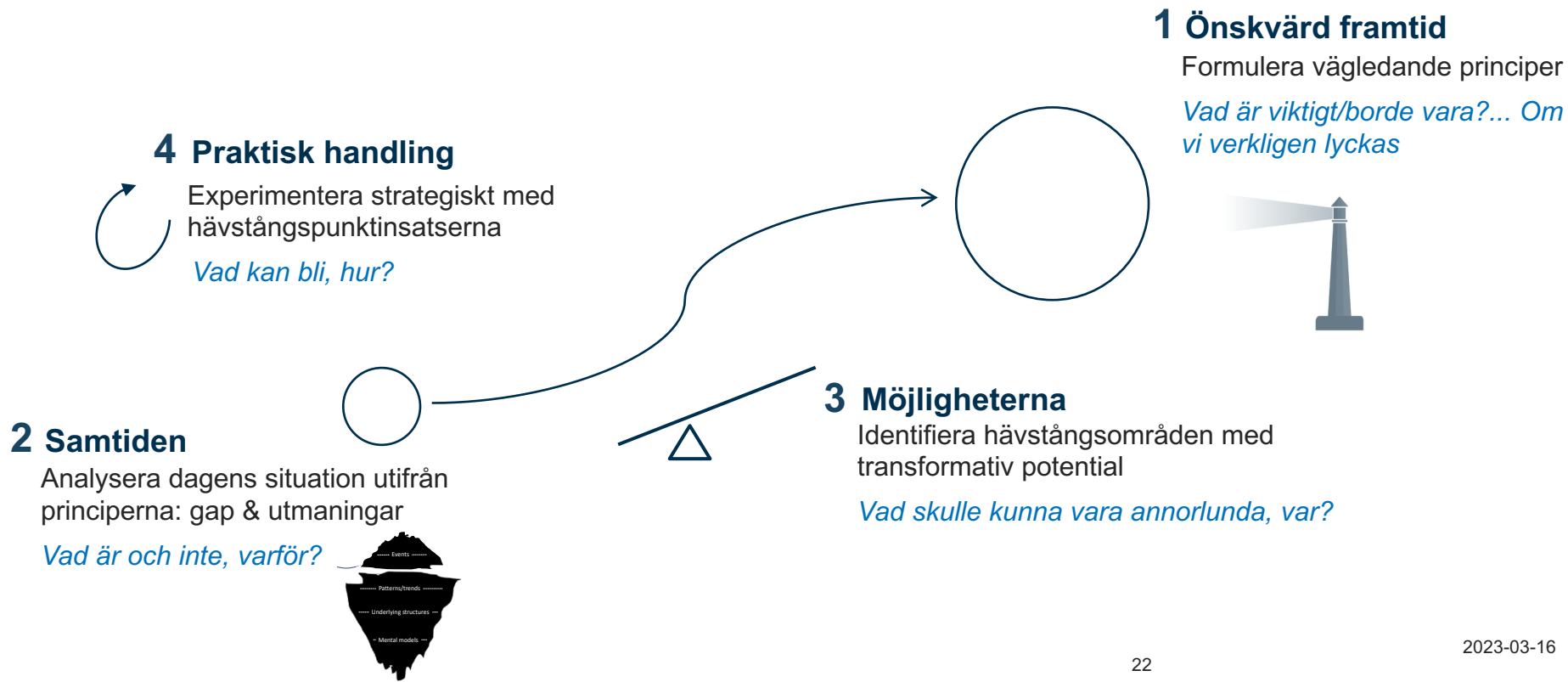

Lewis, M. (2008). *Inside the no: Five Steps to Decisions that Last*. Pretoria: M. Lewis.

Midgley, 2000

Backcasting från principer

Bjud in till expeditioner!

Kanske är det läge att släppa idén om rationalitet, och istället sträva efter att försöka bli (mer) resonabla?

CHALMERS

Johan.holmen@chalmers.se